

De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie / de heer E. Dijkgraaf en de heer R. van Zwol
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

PLAATS/DATUM
Utrecht, 08-04-2024

KENMERK
2024-001

ONDERWERP
Groei van het gespecialiseerd onderwijs (cluster 3 / 4)

Geachte heren Dijkgraaf en Van Zwol,

In het primair onderwijs wordt gewerkt aan passend en inclusief onderwijs. Zoveel mogelijk kinderen, met en zonder ondersteuningsbehoefte, moeten in hun eigen buurt naar school kunnen en mee kunnen doen in de samenleving. Het gespecialiseerd onderwijs (GO) blijft beschikbaar voor leerlingen die dit, al dan niet tijdelijk, nodig hebben. Tegelijkertijd versterkt het GO zijn expertisefunctie voor de rest van het onderwijs. In deze beweging gebeuren mooie dingen en werken regulier onderwijs en GO binnen de samenwerkingsverbanden samen. Met elkaar en met partners, zoals jeugdzorg. In deze beweging lopen we steeds vaker tegen knelpunten aan, die we in deze brief toelichten.

Vanaf 2011 – peiljaar voor de bekostiging van samenwerkingsverbanden – was er een daling van het aantal leerlingen in het GO. Vanaf 2016 zien we echter weer een groei, waardoor het totaal aantal leerlingen in cluster 3 en 4 van het GO nu zelfs ruim boven het niveau van 2011 uitkomt.¹² Ook zien we dat er op steeds meer scholen wachtlijsten ontstaan. Voor deze groei is niet één oorzaak aan te wijzen, maar het personeelstekort en de werkdruk in het onderwijs spelen hierin zeker een rol. Deze verontrustende groei is niet in lijn met de ambities van Nederland en de sector. Via het VN-Verdrag Handicap heeft Nederland zich verbonden aan de opdracht om te komen tot een onderwijssysteem waarbij alle kinderen thuisnabij, onder één dak samen naar school kunnen. Als gevolg hiervan zou het GO moeten krimpen, maar in plaats daarvan zien we groei.

¹ Het aantal leerlingen in cluster 3 en 4 van het voortgezet speciaal onderwijs (vso) is in 2023 ten opzichte van 2011 met 10,5% gegroeid. In cluster 3 en 4 van het speciaal onderwijs (so) om gaat het om 11,3%. Het laatste percentage geeft een (licht) vertekend beeld doordat de peildatum in het so vanaf 2022 is gewijzigd van 1 oktober naar 1 februari. Desondanks wijst het op een aanzienlijke groei van het aantal leerlingen in cluster 3 en 4 van het so. (bron cijfers: Ministerie van OCW)

² Cluster 1 en 2 zijn landelijk georganiseerd en vallen buiten de systematiek van de samenwerkingsverbanden.

Door de groei van het GO begint het onderwijssysteem financieel te piepen en te kraken. Steeds meer kinderen krijgen extra ondersteuning binnen cluster 3 en 4, maar de bekostiging voor ondersteuning blijft achter. Het gehele onderwijs ondervindt de problemen. Door de integrale begroting voor passend onderwijs bij samenwerkingsverbanden, betekent de groei van het GO dat er minder geld beschikbaar is om ondersteuning binnen het regulier onderwijs mogelijk te maken. Inclusief onderwijs vraagt om het doorbreken van deze dynamiek, zodat de aandacht naar het proces van inclusief onderwijs kan gaan, in plaats van naar discussies over wie welke rekening moet betalen.

Om de beweging naar inclusief onderwijs mogelijk te maken, roepen de PO-Raad en Sectorraad GO - gesteund door Leerlingenbelang-VSO, Jeugdzorg Nederland en Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland - een volgend kabinet op om op vier punten actie te ondernemen:

1. Voorzie het GO van rechtstreekse en gemaximeerde bekostiging

Reguliere scholen zien binnen de context van hun school vaak al vroegtijdig welke leerlingen extra ondersteuning nodig hebben. Maar vaak ontbreekt het hen aan tijd, aandacht en expertise om deze zelf te bieden. Deze expertise kan vanuit het GO naar het regulier onderwijs worden gebracht om leerlingen én onderwijsteams te ondersteunen. Daar moeten dan wel middelen voor zijn.

We pleiten voor een bekostigingssystematiek die bijdraagt aan wat we willen: passend en inclusief onderwijs voor alle leerlingen én minder bureaucratie. Dit kan in de vorm van rechtstreekse gemaximeerde bekostiging aan het GO, met daaraan gekoppeld de doelstelling om het aantal leerlingen in het GO geleidelijk te verminderen en vanuit het GO ambulante begeleiding binnen reguliere scholen vorm te geven. Dit versterkt de samenwerking tussen het GO en regulier onderwijs. De toelaatbaarheidsverklaring (TLV) krijgt dan een andere functie: deze transformeert van een bekostigingsinstrument naar een toetsingsinstrument om toegelaten te worden tot het GO.

2. Verhoog het landelijke ondersteuningsbudget naar de huidige situatie

Samenwerkingsverbanden ontvangen nog altijd een budget dat is gebaseerd op het kostenniveau van leerlingenzorg in 2011. Het aantal leerlingen in cluster 3 en 4 binnen het GO is ten opzichte van peiljaar 2011 echter fors toegenomen. Terwijl dit de meest kostbare vormen van ondersteuning zijn. Daardoor blijft er vanuit de samenwerkingsverbanden steeds minder budget over voor de ondersteuning van leerlingen binnen het regulier onderwijs. Dit draagt bij aan de grotere instroom in het GO. Om dit op te lossen moeten de budgetten worden aangepast aan de huidige realiteit.

3. Vereenvoudig en standaardiseer de TLV-procedure

Er is op dit moment een ingewikkelde procedure voor kinderen bij wie het reguliere onderwijs geen perspectief meer kan bieden en het (v)so of sbo meer geëigend is voor hun ontwikkeling. Zij worden met een TLV toegelaten tot het GO. Dit gebeurt via tijdrovende en ingewikkelde administratieve processen die ook nog eens regionaal van elkaar verschillen. En daar waar maatwerk en samenwerking leidend zouden moeten zijn, wordt via deze structuur te vaak een alles-of-niets- oplossing geboden: de leerling zit óf in het regulier onderwijs óf in het GO.

Om dit op te lossen moeten de TLV-procedures sterk vereenvoudigd worden – zowel voor een eerste TLV-aanvraag als voor hernieuwde TLV-aanvragen – en moet er een landelijke standaard komen. Zo worden de administratieve lasten verlaagd. De middelen die hiermee worden bespaard, kunnen vervolgens ingezet worden in en rondom de klas, daar waar dit het hardst nodig is.

4. Houd de capaciteitsbekostiging van Jeugdzorgplus en JJI in stand

De Jeugdzorgplus- en JJI-instellingen worden op dit moment in een hoog tempo om- en afgebouwd naar kleinschalige voorzieningen. Deze transitie ondersteunen we, maar wij vinden het belangrijk dat er voor een kleine groep van deze leerlingen (voor de meest complexe doelgroepen) een vorm van gespecialiseerde zorg- en onderwijsvoorzieningen beschikbaar blijft, waar ze altijd direct terecht kunnen. We pleiten voor het in stand houden van enkele van deze landelijke voorzieningen voor een scherp gedefinieerde groep kinderen/jongeren, inclusief de systematiek van capaciteitsbekostiging.

Tot slot

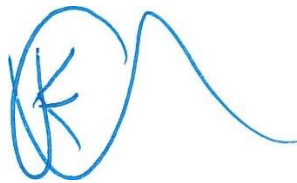
Nederland staat voor grote uitdagingen en goed en passend onderwijs is hierin cruciaal. Wij willen hier, samen met de samenwerkingsverbanden, een duurzame bijdrage aan leveren. Graag werken wij samen met u aan een inclusieve samenleving waar mensen, gevormd door goed onderwijs, op een goede manier samenleven en een maximale actieve bijdrage leveren. Wij hopen dan ook van harte dat u onze punten onderschrijft en in de komende kabinetsperiode omzet in beleid.

Uiteraard zijn wij bereid bovenstaande nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Alain van de Haar
Directeur-bestuurder Sectorraad GO

Freddy Weima
Voorzitter PO-Raad

sectorraad>go
voor gespecialiseerd onderwijs

PORAAD

De inhoud van deze brief wordt mede ondersteund door:

